Empordà
14/03/2017

PATRIMONI NATURAL ▸ JOIES AMBIENTALS DE LA COMARCA

Les zones humides, un repte de conservació

El dia 2 de febrer està declarat com el Dia Mundial de les Zones Humides, ja que en aquella data de l'any 1971 se signà, a la ciutat iraniana de Ramsar, el conveni que posa de manifest el valor que tenen els indrets on aigua i terreny es barregen per formar estanys, llacunes i aiguamolls; i que esdevé un tractat internacional per a la conservació i l'ús sostenible de les zones humides. Aquests llocs proveeixen d'aigua i aliment, acullen flora i fauna d'interès i són cabdals per al turisme. A més, l'existència d'un mirall d'aigua duplica la bellesa del territori.

CRÒNICA

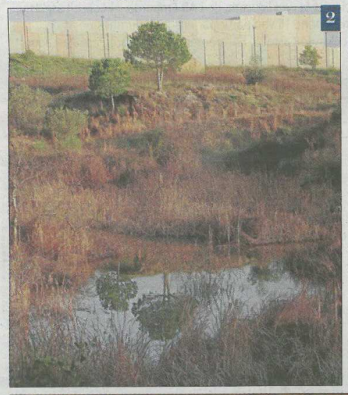

Josep Maria Dacosta
CASTELLÓ D'EMPÚRIES

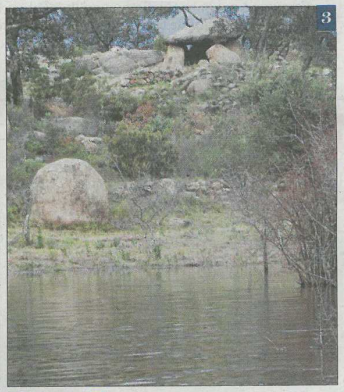
■ Les zones humides han estat maltractades al llarg de la història, ja que moltes s'han dessecat perquè hi crien animals com algunes espècies de mosquits, que són transmissors de malalties. Afortunadament, a casa nostra això és aigua passada. També s'havien assecat per poder disposar de terrenys fèrtils per a l'agricultura, o més fèrtils encara per a l'urbanisme, però en aquest moment hi ha instruments per compatibilitzar el desenvolupament econòmic amb la protecció de la natura. L'educació ambiental ha contribuït enormement que els ciutadans cada cop siguin més exigents en conservar els aiguamolls i més actius en participar en la seva millora.

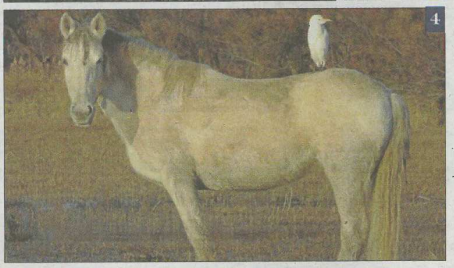
1

2

3

4

Imatges Quatre espais emblemàtics

1 Senyal indicador que les basses dels Torlits, a Sant Climent, formen part de la xarxa Natura 2000, a la vegada impedeix l'entrada de vehicles. 2 Les basses del Terrisser són al costat sud del Centre Penitenciari Puig de les Basses. 3 L'estany recuperat del Prat dels Rosers és prop del dolmen de la Gutina. 4 Els aiguamolls de l'Empordà són indrets emblemàtics per a l'educació ambiental sobre zones humides.

Basses del Terrisser a Figueres

Al vessant nord-oest de la ciutat de Figueres, es troba una petita zona humida, coneguda com les basses del Terrisser. L'indret rep aquest nom per ser un lloc on els terrissaires o ceramistes figuerencs es proveïen d'argila per a elaborar les seves produccions. Aquest topònim ha servit per denominar el turó on es troben i el centre penitenciari proper: el Puig de les Basses.

Tot i la seva mida reduïda, de poc més d'una hectàrea, tenen valor cultural en ser una antiga argilera. És remarcable també l'interès paisatgístic, amb una bona panoràmica del Montgrí i del castell de Sant Ferran, que apareix gairebé críptica a l'horitzó. Pel que fa al medi natural, formen part de l'*Inventari de zones humides de Catalunya*, catàleg que reconeix la seva vàlua, però no té caràcter normatiu; en tot cas destaquen per ser un aflorament de margues del Lias (Juràssic), on s'han fet troballes de fòssils de crinoïdeus, uns organismes propers a les estrelles de mar. Tanmateix, estan situades en un entorn molt sec com és la Garriga d'Empordà i acullen una flora i fauna associada als llocs humits.

El conjunt glacis del castell de Sant Ferran, els arcs del castell i les basses del Terrisser formen un patrimoni cultural i natural important, que es podria relligar en el planejament municipal. Les basses són encara poc conegudes i permeten visites didàctiques i recreatives, talment com es va fer el proppassat 4 de febrer, dia en què es va organitzar una visita guiada per sumar-se als actes del Dia Mundial de les Zones Humides.

Recentment, el Departament d'Agricultura ha declarat una zona de seguretat en aquest indret, de 1.309 hectàrees, per evitar-hi la caça. La protecció va ser demanada formalment per l'Ajuntament de Figueres.

Els estanys dels Torlits

A Sant Climent Sescebes, hi ha diversos grups d'estanys, que formen part de l'espai natural Basses de l'Albera, inclosos a la xarxa Natura 2000 per ser hàbitats d'interès comunitari. Els més singulars són els estanys temporals, que s'omplen només quan hi ha fortes pluges, les quals permeten la inundació dels terrenys. A partir d'aquest moment, s'hi desenvolupa una fauna i una flora adaptada a aquestes condicions, que romania latent en forma d'ous, llavors i espores, per fer un ràpid desenvolupament i poder completar el cicle vital abans que el seu hàbitat es torni a assecar.

Aquestes basses temporànies alternen períodes d'inundació amb èpoques més o menys llargues de dessecació. La seva llera durant bona part de l'any és seca i es presenta com un terreny planer sense gairebé vegetació. Per aquest motiu, hi ha el risc que hi entrin vehicles i es facin abocaments, amb la qual cosa s'afectaria aquesta comunitat biològica tan fràgil i escassa. Un dels exemples de conservació és el conjunt de les basses dels Torlits, amb l'estany temporal o d'orient com a més vulnerable, ja que es troba al costat de la pista forestal que va des de la base militar Álvarez de Castro fins a Requesens i per tant molt transitada. La mateixa base militar ha col·locat uns blocs amb el rètol de "*Espacio Protegido. Natura 2000*" per impedir que els vehicles hi accedeixin i col·labora amb el programa de conservació d'aquestes basses.

L'estany del Prat dels Rosers

També en el mateix terme de Sant Climent i ben a prop del nucli de Vilartolí, es localitzen els estanys de la Gutina, al costat del dolmen del mateix nom, en un paisatge singular i d'especial bellesa que combina suros, brolles, blocs de granit de formes capricioses, dos estanyols temporals i vinyes. L'any 2015, Joan Carles Torres i Barbara Magugliani, del mas Torres i celler la Gutina, van impulsar la recuperació d'un tercer estany temporal d'aquest sistema lacustre, que havia estat dessecat fa uns anys i que rep el nom del Prat dels Rosers, perquè s'hi acampen algunes mates de rosers silvestres.

Es compta amb l'assessorament de dos científics figuerencs, Lluís Benejam Vidal i Joan Font Garcia, que a hores d'ara imparteixen classes a la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya. El projecte ha consistit a cegar el drenatge que buidava aquest moixal i fer una mota a la banda meridional de l'estany per tal de contenir millor l'aigua de pluja. Els treballs han rebut finançament per part de la Fundació Andrena juntament amb la Xarxa de Custòdia del Territori. S'hi ha sumat la participació de voluntaris, com els que el dia 5 de febrer s'implicaren en una jornada de treball, organitzada per la Iaeden i emmarcada en els actes del Dia Mundial de les Zones Humides.

Els aiguamolls de l'Empordà

Es tracta de la zona humida més gran i emblemàtica de la comarca. La seva conservació és gràcies a la campanya popular davant del risc que desapareguessin per la construcció d'un conjunt residencial; en certa manera "el David ecologista va vèncer el Goliat urbanístic". A hores d'ara són una referència en matèria d'educació ambiental i per celebrar el Dia Mundial de les Zones Humides s'organitzaren diversos actes que, per cert, aquesta efemèride que se celebra el 2 de febrer coincideix amb la festivitat de la Verge de la Candelera, venerada als municipis de Castelló d'Empúries i Palau-saverdera, pobles que formen part de l'àmbit del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà.